

DEO TRIN-UNO DUCE!
DISPUTATIO
PHYSICO-MEDICA
PRIOR
DE
URINIS.

Quam
In Illustri VVittebergensi Academia
SUB PRÆSIDIO

Viri Excellentissimi atque Experientissimi
DN. MARCI BANZERI AU-
GUSTANI MED. DOCT. P. P. & FACULT.
SENIOR. & p. t. DECANI SPECTABILIS,
Dn. Hospitis, Præceptoris atque Promotoris sui omni obser-
vantia atatem suspiciendi.

placida τὸ ἑπιπέδῳ subjicit

CHRISTIANUS BUCKISIUS
Carnovia Silesius.

AD D. XX. Octobr.
H. L. Q. C.

WITTEBERGÆ.
Typis JOHANNIS RÖHNERI, Acad. Typogr.
ANNO M. DC. XLIX.

CHRISTIANUS RUCKERTII
WITTENBERG.
Typographische Anstalt und Typogr.

I. N. J.

Prooemium.

Quamvis si in latissimos Medicinæ campos, ejusque amœnissima Viridaria cuiquam expatiari libeat; plurima ut nobilissima, ita & jucundissima contemplatione sese oblatura sint: Placuit tamen impræsentiarum materiam de Urinis præ aliis seligere. Licet enim inutilis, abjecta imò & sordida ac proinde indigna, de qua in Scholis publicè disputetur, illa ipsa alicui videri queat; & Plinius Urinarum considerationem ad supersticiosos potius, quam naturales Medicos pertinere affirmaverit: Quintus vero authore Galeno 3. de Sanit. cap. ult., earundem notitiam adeo parvi fecerit, ut ad fullones relegare non dubitaverit, atque hinc nasutos Sycophantas, qui falsè hanc nostram operam risuri sint, haut defuturos sciamus; tamen si res paulò æquius & citra invidiam pensitetur, meridiana luce clarius adparebit, nulli eam Medicæ artis materiæ aut contemplationum pulcritudine, aut doctrinæ ubertate, aut controversiarum difficultate, aut denique perceptionis utilitate facilè cedere. Et haud præter rationem quis illud Aristot. 1. de part. animal. cap. 5. de animalibus in genere prolatum huc accommodare possit, quod scilicet nulla res Naturæ conspiciatur, quæ non mirandum aliquid inditum habeat, adeo ut etiam ea, quæ minus grata sensibus sese nostris offerunt; nihilominus tamen

A 2 eorum

eorum animos mirificè oblectent, qui causas norunt, ingenuèq; philosophantur. Proinde etiam Gallorum Medicus celeberrimus Joubertus dixisse fertur, Historiam de Urinis instar immensi pelagi esse usum & exercitationem insignem requirentis, non quidem solum ob sui amplitudinem, sed & ob scopulorum multitudinem, in quos etiam peritissimi quique facile impingere queant. Utilitatem autem hujus tractationis exinde facilè videre est, quod Urinarum cognitio ac inspectio tum in sanitatis tum ægritudinis statu maximum habeat usum, ut in operæ progressu manifestum fiet. Ob id etiam plerique Veterum & Recentiorum Medicorum in Doctrina hac tradenda & commendanda adeò diligentes & copiosi fuerunt. Ad horum itaque exemplum & monitum, quod Deus felix & faustum esse jubeat, Nos in *Φιλίαττων* gratiam, hanc de Urinis Materiam hoc temporis conscribere & ad disputandum proponere volumus. Ut autem certo & convenienti ordine ac methodo, suscepta à nobis de Urinis disquisitio constet, in quatuor generalia illam distribuere libet membra. In horum primò Urinæ Essentiam declarabimus. In secundo Urinarum Differentias proponemus. In tertio earundem Causas explicabimus: Et denique in quarto Præfagia seu Judicia Urinarum pertractabimus. Cum autem satis ampla & diffusa hæc sit materia, placuit hac vice solum priora duo ejus capita, reliquis posterioribus in aliud tempus reservatis, ad *συσήτησιν* vocare

THESIS I.

Primò ergò omnium Urina quid sit explicaturi, ab ejus nomine merito tractationis initium sumimus. Vocatur autem

tem

tem eadem Græcis *ἔργον* seu *ἔργον*, licet *ἔργον* voce neque Hippocr. neque ullum ex antiquis Scriptoribus usum fuisse, Galenus Comm. 2. in Libr. Hippocr. de nat. Hom. testetur. Et quamvis hoc vocabulum in hoc ipso Hippocr. Libro circa finem occurrat; tamen pro adjectitiis & non genuinis Hippocratis Galenus illa habet. Aristoteles etiam, uti in Histor. Anim. & Libr. de part. Anim. legere est, variis nominibus urinam designavit, quæ ibi curiosus Lector inquirere poterit. Latini Urinam, à Græca dubio procul nomenclatura, (*ἔργον* namque Græcis idem, quod Romanis mejo seu urinam reddo est) indignant. Lotium vero etiam iisdem denominatum putatur, à supino Lotum, quod sit quasi totius corporis lotio. Verum quibus nominibus Urina insigniatur, aut unde denominationem suam sortita fuerit, non adeo multum refert, modo quidem illa ipsa sit, probè perspectum habeamus, quod in sequentibus clarum facere studebimus.

Thef. II.

Est autem Urina excrementum secundæ Concoctionis aquosum sero cocto & quodammodo quasi adusto permixtum ex potulenta potissimum liquidaque materia à facultate naturali ad faciliorem alimenti & sanguinis distributionem genitum, superfluaque sui portione vi renum attractrice ob ejusdem sanguinis depurationem tam ex arteriis, quam venis segregatum indeq; per Ureteras ad vesicam urinariam amandatum & suo tempore excretum.

Thef. III.

Datam præcedenti thesi Urinæ definitionem seu descriptionem causalem jam membratim methodo analytica explicare animus est. Primò ergo Urinam esse excrementum, quod scilicet genus & formæ loco ponitur, nemini dubium esse debet, cum ob suam substantiam à corpore nostro alienam & ad nutriendum ineptam, à natura in alimentum converti non potuerit. Hinc partium in id destinatarum beneficio à purioris alimenti & sanguinis portione secernitur, tandemque plane è corpore excernitur.

A 3

Thef. IV.

Thef. IV.

Secundæ autem potius, quam primæ aut tertiæ Concoctionis excrementum Urinam affirmamus, ut materia ejus prima ac remota in ventriculo etiam reperiatur, & naturæ ad chylum in viscera & ulterius per venas transferendum inferviat, Urina etiam suum nomen atque formam in renibus demum proprie acquirat. 1. Quia Urinæ materia in secunda demum coctione ab utili secernitur. 2. Quia Urina non solum ex aquoso sed & seroso sanguinis excremento, ut jam dicetur, constat. 3. Quia Urina sanguinis & venosi generis index est. 4. denique quia Urinæ receptacula, renes scilicet, urereres atq; vesica; officinæ secundæ non primæ coctionis annexa & vicina existunt. Atque hoc de forma & de loco generationis Urinæ dicta sunt.

Thef. V.

Materiam quod spectat, dicimus Urinam excrementum aquosum sero permixtum. Fluidam & aquosam Urinæ substantiam præter sensum & materia ex qua generatur, demonstrat. Aquosæ namque huic in Urina Substantiæ materiam suppeditant potus imprimis, & præterea etiam reliqua liquida & humida assumpta, quatenus ad nutriendum sunt inepta, Hinc pleraque animalium, quæ frequenter & multum bibunt, neque potum nutrimenti causa hauriunt, ipsiusvè materiam in pennas, squamas, cortices aliavè absumunt & convertunt, vesica donata sunt, urinamque excernunt: Contra eadem destituuntur, quæ nunquam aut parum bibunt, ut ex Philo-
pho 5. part. animal: c. 8. colligere est. Præterea cum urina sit excrementum tenue & aquosum, dubio procul & ex tali materia generabitur. Qualis namque materia, tale & materiaturum: Tertiò idem etiam comprobatur, quod urina ad potus mutationem & quantitatis & qualitatis ratione mutetur. Proinde bibones maximam urinæ copiam profundunt, & quandoque propemodum nihil à potu alteratam. Imprimis vero vina tenuia & penetrabilia, aquasque medicatas diureticas sive naturales, sive artificiales, celeriter ad vesicam migrare cernimus. Fernel. 6. Path. cap. 13. novisse se quendam
scri-

scriptum reliquit, qui quotidie horæ spatio tepentis aquæ medicatæ ℥ XVI sumserit, totamque protinus iterum qualem hausit, eminxerit. Ob id etiam Medici in Urinæ suppressione à potu præsertim copiosiore abstinere svadent. Idem etiam autoritate Galeni confirmari potest, siquidem is 10. Simpl. de sudore expresse scribit, Urinam & sudorem eandem habere materiam, & utramque constare ex bibito humore. Et. 1. de nat. fac. c. ult. totum id quod bibimus urinam fieri docet, præter id quod cum alvo exiit, aut in sudorem aut per invisibilem perspirationem abiit. Quamvis etiam potulenta aut alia liquida accepta, si alendi vim habeant, etiam ipsorum quantitati in urina multum decedat.

Thef. VI.

Præter aqueam & potulentam autem materiam Urinam quoque hominis sani naturaliter simul lex sanguinis sero constare, itidem Rationibus, Experientia & autoritatibus confirmari potest, Primo namque reperiuntur animalia veluti cuniculi, quæ nunquam vel raro bibunt, & tamen mingunt. Sic quoque foetus in utero materno haut potu uritur, & tamen urinam colligit. Sic Galenus notavit, urinam adolescenti cuidam ad heminas quatuor seu ℥ iij exiisse, qui tamen tribus diebus neque cibum neque potum sumserit. Et non raro in morbis magna urinæ quantitas, citra copiosi potus assumptionem, excernitur. Præterea & diuretica quandoque insignem lotii copiam proliciunt. Et si solus potus urinæ materia esset, de tot corporis affectibus viscerumque concoctionibus ex urina judicare non liceret. Necessè itaque est, ut urinæ materia proxima cum visceribus eorumque vasis & sangvificatione aliquam cognationem seu communicationem obtineat. Aqua namque aut purus putus humor aquosus per coctionem solam increpsari talemque substantiam & reliquas qualitates, quas urina habet, consequi nequit, nisi quid aliud eidem permisceatur. Insuper si urinarum effectus & Chymicorum resolutiones attédamus, aliud quid præter aquosum aut potulentum solùm excrementum illas esse facile patebit, & quidem etiam illorum, qui solà aquâ potus

loco

loco utuntur. Lotia siquidem validè extergunt, ex iisdem varia salium genera eliciuntur & præparantur, docente etiam Diosc lib 2. c. 24. Borax, nitrum, Sal Ammoniacus insigni extergendi vi prædita, urinam ad sui confectionem requirunt. Hinc etiam Galenus 1. Epid. Com. 1. t. 5. Urinam serum humorum in venis contentorum pronunciavit. Et Ruffus Ephes. de appellat. corp. c. 36. Urinam nitrosam humorem in vesicam delabentem dixit. Valles. de Urin. c. 1. & 2. statuit, Urinam constare duplici substantia; Aquosa & sero sanguinis, & si quid præter hoc aliud in ea contineatur. In Urinis namq; etiam contenta cum naturalia tum etiam præternaturalia quandoque reperiuntur, aut etiam iisdem humores extranei aut res aliæ p. n. permiscetur, de quibus suo loco.

Thef. VII.

Si autem quæris, quid sit illud serum aut serosum excrementum Urinæ substantiam simul constituens ac complens. Respondetur nil esse aliud nisi salem in cibo & potu superfluum alendoq; corpori nostro inutilem, cujus partem nonnullam Spagyrici Tartarum, ob cognationem, quam cum vini tartaro habet, appellant. Cum namque sale non modo pro condimento utamur, sed & in omnibus alimentis aliquid Salis reperiatur, id quod superfluum post sanguinis generationem per urinam emittitur. Ut autem sal seu serum istud debito modo tingat necesse est, ut sit coctum & quodammodo adustum, quale illud in Lixivio è cinere parato. Hoc enim solum urinam tingendi vim habet. Hinc non raro videre est, urinas multum salsas & acres dysuriamq; causantes, à salsa pituita provientes, quæ tamen albæ & crudæ, neque flavitie tinctæ. Sed de hoc pluribus in posteriori Disputatione.

Thef. VIII.

Cæterum cum lotium quandoque & medicamenti vices subeat, haud præter rem & in temperamentum ejusdem inquiritur. Verum ob partes illius heterogeneas in diversas quo ad hoc abiere Authores sententias, dum alii illud frigidum, alii vero calidum, alii humidum, alii siccum judicant. Arist 4. meteor. c. m. 10. lotium inter aquæ species refert; unde

ex

ex ejus sententia erit frigidum. Contra Galenus 10. Simpl. cap. 14. etsi in urinis æq; ac in bile pro varietate Animalium sit diversitas, tamen omnes calidas pronuntiat. Plus tamen animalium calidiorum, minus vero frigidiorum. Interim lotium aquosarum partium ratione refrigerare & humectare, serosarum vero calefacere & siccare extra controversiam est. Prout de his vel illis magis minusve participat, pro eo etiam calidum & siccum vel frigidum & humidum atque vel magis vel minus pronuntiandum erit. Plerumque tamen, ob seri admixtionem, in lotio caliditatem & siccitatem præcellere dixerim. Hinc ipse etiam Aristot. eod. libr. meteor. ait, quæ aquosæ sunt naturæ, frigida ut plurimum esse omnia, nisi alienam & adventitiam habeant caliditatem, veluti urina, lixivium, &c.

Thef. IX.

Sed jam & causam efficientem Urinæ proponere ordinis ratio exposcit. Illa autem duplex est: Principalis & Ministrans; ceu Generans & Secernens. Prior est Facultas naturalis residens in hepate & Liene, quæ ut reliquorum & humorum, qui in secunda concoctione producuntur, opifex est, ita & serosi humoris. Cum enim dictis in visceribus ex chymo, partes ob suas heterogeneas, diversi humores generentur, ad nutriendum horum inepti Naturæ beneficio separantur, adque sua receptacula singuli ablegantur. Inter quos urina ad renes amandata merito etiam connumeratur.

Thef. X.

Generanti seu principali causæ ministrat causa secernens, quæ organis Urinæ excretioni destinatis suam operam perficit; hæcque trium sunt genera; Attrahentia scilicet, Transmittentia, & Expellentia.

Thef. XI.

Attrahentia Instrumenta Renes sunt, qui materiam Urinæ per venas & arterias emulgentes ab officio hoc dictas naturaliter ad se alliciunt. Urinam namque à renibus trahi & Hippocr. libr. de Ossib. aperte docuit; & Galen. 1. de nat. facult. 15. egregie confirmavit. Nec enim sua sponte ad renes

B

fertur,

fertur, quia ratio nulla dari potest, cur tūm non potius alias ad
partes quam renes deferretur. Nec à vasorum facultate ex-
pultrice sola ad renes protruditur. 1. Quoniam tūm necesse
esset vasa constringi, atq; sic sanguinem plurimum simul etiam
ad renes propelli. 2. Hac ratione satius fuisset, naturam renes
venæ cavæ & arteriæ magnæ recti subiecisse, quàm ad latera
collocasse. 3. Præterea in reliquas omnes venas crurales &
iliacas non secus ac in emulgentes fieret urinae expulsio, imo
in has, utpote inferiores & decliviores potius, quam illas. Sed
neque successione & fuga vacui, ut Erasistrati opinio ferebat,
urina ad renes pervenit, quod sic nemo ex Ischuria periret.
Quod vero Heraclitum & Asclepiadem attinet, qui autuma-
bant potum omnem in vapores & halitus mutari, & vesicam
penetrando ibidem concrefcere, in quæ urinam abire. Cum
hæc opinio nimis sit absurda & ridicula, & jam dudum è Scho-
lis explosa, atquæ à Galeno solidè refutata, actum agere nolu-
mus. Interim alia est ratio, quando natura sagax per motum
criticum, aut aliàs in statu p. n. seu morbofo serum aliosvè hu-
mores noxios, quandoquæ & pus, ut in pleuriticis aliquando
videre licuit, ad has vias protrudendo expellit.

Thef. XII.

Transmittentia seu Deferentia Urinae instrumenta Ure-
teres sunt, qui eam ex renibus tanquam canales excipiunt, &
ad vesicam devehunt, ac veluti in cisternam aliquam profun-
dunt. Expellentia vero Organa duplicia existunt: Primaria
& Adjuvantia. Illius generis est vesica cum musculo, Sphin-
ctere dicto; Hujus vero musculi abdominis. Siquidem hi
imū ventrem & hinc vesicam simul constringendo, non pa-
rum etiam urinae excretionem adjuvant.

Thef. XIII.

Interim non modò è venis sed & arteriis renes serum e-
mulgent, quia & arteriosus sanguis sero dilutus est, quod *via*
Via ipsa monstrat, & ratio etiam svadet. Cum arteriosus san-
guis ex venoso ortum ducat, & ille æquè ac hic angustissima
vasa

vasa permeare necesse habeat. Imò & amplissimè in renes in-
serta arteriæ idem evincunt.

Thef. XIV.

Demum in lotio & finis seu usus attendendus. Is autem
duplex videtur; Unus Generationis; Alter Secretionis. Ille
In eo potissimum consistit, ut beneficio hujus aquei ac serosi li-
quoris chymus ac sanguis dilutus attenuatusque eò commo-
dius & facilius undiquè per vasa etiam minima & angustissi-
ma permeare ac in corpus distribui queat. Proinde haut præ-
ter rationem Hippocr. libr. suum de Alim. his clausit verbis:
ὕγροισιν τροφῆς ὄχημα, humiditas alimenti vehiculum est. Hic
vero quod scilicet renes maximam ejusdem liquoris partem ad
se alliciant, & ad vesicam, unde postmodum è corpore expelli-
tur, ablegent; eò inservit, ut sanguis ab hoc excremento ad
nutriendum inhabili aliquantum repurgetur. Sufficit enim
ejus tantum in vasis reliquise, quantum ad distributionem
sanguinis requiritur.

Thef. XV.

Atque tantum de Urinæ essentia, ejusque definitione.
Cum autem in urina non solum ipse liquor, sed & in eodem
Cõtenta vulgo dicta à Medicis in considerationem trahantur,
& nos illorum filum sequi haut abs re fuerit. In genere vero
omne illud contenti nomine venit, quicquid præter ipsum
urine liquorem ejusve accidentia in eodem corpulentum aut
visibile occurrit & conspicitur. Distinguuntur autem hæc
contenta in Essentialia & Accidentalialia. Essentialia sunt,
quæ semper aut certè ut plurimum in sanorum, magna etiam
ex parte ægrotum urinis adparent. Accidentalialia vero
sunt, quæ nequè semper, nequè frequenter & potius ægro-
tantium quàm benevalentium in urinis sese offerunt conspi-
cienda.

Thef. XVI.

Essentialia & propriè atque *κατ' ἐξοχήν* ita dicta, ratione
situs seu loci, quo in urina hærent, triplicia existunt: *ὑπόστασις*
seu sedimentum: *ἐνασώγημα* sublimamentum: & *νεφέλη* nube-
cula.

cula. Altitudo enim corporis Urinæ totius in tres quasi partes
dividi solet, in fundum seu imam matulæ regionem; in supre-
mam, & inter has mediam. Sedimentum igitur seu subsiden-
tia est, quod in urinis versus fundum descendit & in urina sub-
sidet. *Crassiore*, suspensio, seu sublimamentum, quod in me-
dia Urinæ parte continetur, & in medio ac ab utroque extremo
æqualiter remotum quasi suspenditur. Nubes seu Nubecula
est, quod in Urinæ parte superiore nubeculæ instar eminet.
Quandoque tamen, ut 2. Progn. t. 29. Nubeculæ appellatione
sublimamentum Hippocr. intelligit.

Thef. XVII.

Primò autem materia (de proxima verò & constituyente
potissimum loquimur. Remotam enim partem excrementi-
tiam, & ad nutriendum ineptam esculentorum & potulentor-
um alibilium assumptorum suppeditare, nullum est dubium)
sedimenti maximopere apud Medicos controversa est, dum a-
lii crudiorum chyli partem, alii humorem crudum & pituito-
sum concoctionem in sanguinis generatione subterfugientem;
alii succum ex pituitoso & melancholico mistum; alii denique
urinæ partem crassiorem insiti caloris vi secretam atque in i-
mum depulsam illam ipsam judicant.

Thef. XVIII.

Quamvis autem in tanta rei obscuritate, mentis & iudicii
nostri imbecillitate, Authorumque discrepantia per quam dif-
ficile sit certi aliquid hinc determinare; tamen vero maximè
consonum videtur statuere, sedimentum esse succum quen-
dam secundæ concoctionis excrementitium, crudum, pituito-
sum & crassiorem, à sanguine laudabili beneficio Naturæ se-
junctum, atque cum urina à renibus attractum, insitiq; caloris
vi secretum, atque in ejus ima depulsam.

Thef. XIX.

Cæterum sedimentum esse succum excrementitium no-
tius est, quam ut demonstrari debeat. Quia aliàs si ad nutri-
endum esset habilis, non à natura cum excrementis propelle-
retur. Esse præterea crudum, testatur id, quod plerique Au-
tho-

thorum sedimentum statuunt succum, qui sanguinis concoctionem subterfugerit. Et Galen. Comm. i. in Progn. Hippocr. t. 42. proximam sedimenti materiam designans ait: quicquid alimenti in sanguinis generatione naturæ confectionem eludit, in urinis postmodum subsidet. Præterea idem Galeni i. de Cris. 12. & ipsius experientia etiam testimonio confirmari potest. Siquidem videmus puerorum, hominum in otio degentium & crapulæ deditorum Urinas copiosam habere hypostasim, idque ob cruditates, quas voracitas in pueris & heluonibus, vita vero ignava in otiosis parit. In eorum contra Urinis, qui laboribus & inediis se macerant ac fatigant, parum subsidentia conspicitur. Pituitosam autem sapere eundem succum naturam, albus ipsius color docere videtur. De crassitie item testimonium perhibet visus, & ipsius locus consuetus & naturalis, qui fundum matulæ ferè attingit. Præterea sedimentum non minus ac ipsam urinam reliquam secundæ concoctionis excrementum statuimus. Licet enim pars illa chyli, quæ sedimento materiam præbitura est, jam eam in ventriculo atque primæ coctionis officina habuerit naturam, & ita fuerit disposita, ut neque in sanguinem perfectum, neque in partis alicujus nutrimentum abire potuerit; nihilominus tamen rationes supra thes. quartâ allatæ, pro demonstratione quod Urina sit secundæ concoctionis excrementum, etiam hic locum habent. Neque etiam illorum placet sententia, qui sedimentum inter tertiæ coctionis excrementum referunt, & semicocti alimenti cum sanguine per venas & arterias delati, & ab earundem caliditate innata, quodammodo, quoad colorem sc. & figuram, evicti & assimilati, sed postmodum ob ipsius ad nutriendum ineptitudinem ad renes & vias urinarias retro ablegati aut attracti, demumque excreti, partem ac portionem esse autumant. Cum tamen hujus recursus nulla probabilis, multo minus sufficiens ratio dari queat. Atque ex sic dictis licet *σπυρμα* natura satis superque declarata videatur; nihilominus tamen & alia quædam circa hanc materiam dubia discutienda occurrunt.

Thef. XX.

Quærent namque nonnulli ulterius, num in omni sanorum urina contentum aliquod appareat? Ubi sciendum & ratione causæ materialis & efficientis vix aliter fieri posse. Siquidem haud verisimile reperiri alimentum adeo laudabile & naturæ nostræ amicum, ut nihil excrementitii admixtum habeat: aut hominem adeo inculpatæ valetudinis & constantis roboris, qui omnem cruditatem effugere, omnesque alimenti partes elaborare queat. Cæterum etsi optimum contentum subsidere debeat, tamen cum sit magna sanitatis latitudo, neque omnes optimâ fruantur valetudine, cibusvè laudabilibus utantur, aliquando loco hypostaseos ena orema aut nubecula in sanorum quoque Urinis adparet. Sed de hac quaestione posteriori disputatione *Is̄ dido* ubi causas multitudinis seu copiarum contentorum dabimus, pluribus agere, occasio sese offeret.

Thef. XXI.

Præterea & disquisitione digna quaestio est, num eadem scilicet sanorum & ægrorum *Urositas* sit materia, cum alii affirmativam, alii vero negativam tueantur sententiam. Galenus certe i. de Differ. febr. c. 6. materiam putrescentem in febribus materiam sedimento præbere asserit, quem alii etiam sequuntur, idque pluribus rationibus probare contendunt. 1. Ut enim, inquit, ex materia putrescente in inflammationibus ab abscessibus pus album generatur: ita eodem modo ex materia intra vasa putrescente Natura superans sedimentum procreat. 2. Deinde, quia colores & alia accidentia in Urinis ægrorum & sanorum discrepant: dubio procul & contenta diversa erunt. 3. Si namque eadem essent, Medici ex contentis peccantium humorum naturam agnoscere non possent. 4. denique cum in ægris humorum fiat conturbatio, impossibile videtur, eorum nihil lotis permisceri. Qui vero contrariæ opinioni addicti sunt, his ferè argumentis utuntur. 1. Quia ægroti æquè ac sani nutrirî debent. Si autem concoctio & nutritio, etiam excrementa generabuntur, & hinc sedimentum.

Proin-

XX. h. 11

Proinde etiam quamprimum in febribus acutis sedimentum
apparet, indicat caloris & naturæ dominium, quæ putridos
jam humores represserit & ad pristinas nunc muneris functio-
nes redeat. 2. Materia quin etiam morbifica longe tenuior,
quam sedimenti, aliàs per sudorem expelli non posset. 3. De-
mum sedimentum non esse partem putrescentis humoris vel
color indicat. Hic enim plerumque biliosus & flavus, sedi-
mentum vero album. Neque generatio puris & sedimenti,
ut prioris sententiæ Authores volunt, eadem est ratio. Verissi-
mè autem omnium illi sentire videntur, qui mediâ incedunt
quasi viâ & utramquè opinionem conjungunt. Cum enim uti
dictum, ægri nutriantur, etiam superfluum quid in ijs colligi
neccesse est. Interim nec hoc negandum, sedimèto scilicet huic
quãdoq; in ægris alios vitiosos misceri humores, imò hos ipsos
solos materiam sedimento præbere, quia quin id fiat nihil pro-
hibet. Et si sedimentum nihil humorum febrim excitantium
habet, unde nunc flavus, nunc ruber aliussvè ipsi præternatura-
lis color? aut quomodo hoc vel illud præsagium ex contento-
tali desumere possemus? Notandum etiam hic, quæ hætenus
de sedimento disputata sunt, ea omnia etiam ad Enæorema &
nubeculam accommodari posse. Siquidem hæc non materia
aut substantia, sed solum situs ratione inter se discrepant. Ve-
rum de contentorum cum Essentialium, tum Accidentalium
differentiis in secundo Disputationis membro prolixiores
erimus.

Thef. XXII.

Contenta autem Accidentalialia, quæ supra thef. 15. vocavi-
mus, multum variant, rationeq; situs in duo vel tria distingui
solent genera. Quædam namq; per summum urinæ innatant,
suntq; numero quatuor: Corona, Spuma, Bullæ & Pinguedo;
Quædam vero per medium urinæ volitant aut in imum de-
scendant, veluti sunt corpuscula farinacea, foliacea, furfura-
cea, orobea, pilis filamentisvè similia. Item pituita cras-
sior, semen, grumi sanguinis, pus, caruncula, arenula, ver-

Thef. XXIII.

Corona nil aliud esse videtur, quam circulus superficiem Urinæ supremam ambiens, vel lumen aut umbra, per urinæ circumferentiam transiens, in ambitu Urinæ recepta. Non ineptè quis Coronam inter essentialium contentorum classem referet, cum semper ferè etiam in sanorum urinis adpareat.

Thef. XXIV.

Spuma hic intelligitur spontanea, quæ citra fluxionis impetum, citraque lotii agitationem ipsi innatat, estque nil aliud, nisi plures bullæ conjunctæ & complicatæ. Bullæ vero sunt exiguæ quasi vesiculæ in Urinæ superficie apparentes.

Thef. XXV.

Per pinguedinem subaudienda ea, quæ summitati Urinæ innatat, & telis araneorum non raro similis existit, Nonnunquam & veluti puncta ac guttæ oleosæ in urinæ superficie innatare cernuntur.

Thef. XXVI.

Contenta vero reliqua quod attinet quæ scilicet præter naturam Urinæ permiscentur, quorumque thes. 22. meminimus, veluti sunt farinacea, crassiorum farinæ partium exactiorem molæ contritionem subterfugientium: foliacea seu laminea, squamarum: furfuracea furfurum: orobea ervi seu orobi faciem exprimentia: item grumi sanguinis, pus, semen, filamenta, carunculæ, calculi, vermes & similia, de iis plura in sequenti, Deo volente, Disputatione proponemus;

Thef. XXVII.

Absoluto igitur primo præsentis συζητήσεως membro; jam in secundo differentias urinarum, contentorumque breviter enarrare studebimus, non quidem omnes, sed præcipuas saltem, & ad præsagiendum maximè necessarias & utiles. Hæ autem cum admodum variæ & multiplices existant, in duo tamè per διχοτομίαν suprema possunt distingui genera. Simples scilicet & compositas. Simples desumuntur vel ab Urinæ liquore, vel à contentis. Compositæ vero sunt, quando simples dictæ

dictæ Differentiæ diversimodè inter se conjunguntur aut complicantur. De prioribus prius.

Thef. XXIX.

Urinæ cum non semper in omnibus ejusdem sint generis, maxima in iis conspicitur diversitas. Ut autem ipsarum differentiæ simplices certo comprehendantur numero, duo in urinis considerata veniunt: Ipse urinæ liquor, & quod liquori inhæret, & distinctam à liquore naturam habet, contentumque communiter vocatur. In liquore iterum spectanda Quantitas & Qualitas, sub Qualitate comprehendentes lotii consistentiam, colorem, odorem, saporem. Hasce igitur ab ipso liquore deductas differentiæ jam ordine primò omnium recensebimus, consulto omittentes, quæ à causis, effectis & mingendi modo proveniunt, cum tales in præsa- giendo parum ponderis aut utilitatis habeant. Postmodum & ad contentorum differentiæ accedemus.

Thef. XXIX.

Differentiæ igitur à Liquoris quantitate sunt, quod urina alia copiosa, alia pauca, alia mediocris. Copiosa dicitur, quæ potus assumpti aut aliàs etiam naturaliter reddi solitam urinæ copiam excedit. Pauca, quæ contrario se habet modo. Mediocris, quæ medio se inter præcedentes habet modo, & potui proportionabiliter respondet.

Thef. XXX.

Ratione consistentiæ urina alia est clara, & perspicua externum lumen admittens & visum penetrare permittens. Alia turbida vel turbata & non diaphana. Harum dantur iterum plures differentiæ. Urina siquidem clara talis redditur talisq; permanet, vel mingitur quidem clara sed postmodum turbatur. Ita etiam urina turbida vel talis excernitur talisq; permanet, quam vulgo confusam seu subjugalem nominant, quod lotio jumentorum similis sit: vel turbida emit- titur & postea clara evadit. Immò quandoque urina clara profunditur, post turbatur & demum subsidentibus fecibus, iterum clarescit. Præterea ratione consistentiæ urina quo-

O

que

que dicitur tenuis, crassa vel mediocris. Urina tenuis est, quæ ferè ex aquosa & potulenta materia constat, serosi verò & salis illius, quod in Epate & vasis magnis secernitur, vel etiam alterius humoris nihil aut parum admistum habet. Crassa verò contra, quæ multum serosæ, salis humiditatis, aut aliorum etiam humorum imprimis crassorum admistum continet. Mediocris est, quæ tantum illius serosi excrementi aquosæ humiditati permistum obtinet, quantum ferè in naturali corporis constitutione admisceri solet. Ita etiam lixivium, quo minus salis continet, eò est tenuius: quò plus, eò crassius.

Thef. XXXI.

Notandum hic non semper & simpliciter eandem esse urinam tenuem, & claram, item turbidam & crassam, neque omnem urinam claram esse tenuem aut mediocrem, & è contrario omnem turbidam crassam, ut Valles. 3. Contr. c. 23. contendit, suamq; sententiam etiam ex Galeni & Hippocr. decreto defendere studet. Contrarium namq; sensus & experientia docet. Siquidem clarum est, quod perspicuum est: turbidum verò, prout hic potissimum accipitur, quod visus penetrare non potest. Præterea sæpissimè urinae conspiciendæ offeruntur, quæ à mediocritate ad crassitiam non parum declinant, & tamen claræ & perspicuæ existunt, id quod inter alias, hydropicorum crassæ & rubræ urinae non rarò testantur. Idem etiam in aliis rebus, ut in albumine, glutine piscium, vitro liquato, oleo, vino subnigro & similibus observare licet. Ita etiam fieri potest, ut heterogeneum, crassum & turbidum quid in pauca tamen quantitate urinae admistum ipsius claritatem & perspicuitatem, citra tamen tenuitatis corruptionem, turbare queat. Quod ut & parum limi magnæ aquæ quantitati admistum probare potest. Tale autem hæc aqua & in corpore humano quandoque contingere quid est quod veter. Quamvis interim urinam turbidam omnemq; visus penetrationem prohibentem (potest enim aliquando liquor aliquis esse aliquantum turbidus & tamen dia-

diaphanus ut vinum seu aqua turbida) & simul tenuem non nisi raro admodum clarissimam invitus ipse fateatur. Hippocr. quoque & Galenus, si non semper, tamen aliquando has urinas inter se distinxerunt, ut apud illum Epid. Comm. 3. t. 72. & hunc Epid. Comm. 1. t. 5. videre est. De hac Controversia Sennertus quoque noster b. m. consuli potest. Instit. p. 1. d. 3. c. 2.

Thef. XXXII.

Colorum qui in Urinis differentias constituunt, alii Extremi, alii Medii. Extremi duo: Albus & Niger. Medii plures, horumque omnes varios habent gradus. Verum de singulis sigillatim. Alba urina vel intensa est albedinis, ut crystallina, nivea, aquea; vel remissa, ut lactea, (quamvis lactea urina mihi magis quam aquea albere videatur) glauca, cornu pellucidum referens & χαρμη pilis subalbidis camelli similis, seu castia. Licet sint qui dubitent, glaucum & castium colorem Urinis recte attribui, cum proprii oculorum sint. Post albam ad flavitiam vergens est subpallida, vel subspicea, quam sequitur pallida, seu spicea. Hanc flavitiae superat subrufa, subfulva, seu citrina (& haec omnium temperatissima habetur) & adhuc magis ruffa, fulva seu aurea flamea, qualis color in igne clare lucente & ardente apparet. Magis adhuc flavescit, seu ad rubrum vergit subflava aut subcrocea, & intensius haec flava seu crocea; huicque proxime est subrubra, Galeno Palmaea dicta, & denique huic rubra, qualis color cerasorum, balaustrorum, sanguinis &c. Ad nigredinem aliquantum tendit urina vinea, quae vini intense rubri & quasi subnigricantis colorem obtinet. Cognata huic est urina passiva, quae mustum ad tertias decoctum seu ex uvis sole siccatis in area aut sarmento torrefactis eductum colore exprimit. Fusca vero urina colorem medium inter album & nigrum obtinet. Huic succedit viridis & hinc oleacea, oleum colore referens: Hanc vero sequitur livida seu plumbea, in qua color niger ad album dupli rationem habet. Agmen vero omnium claudit Urina nigra.

C 2

Thef.

Thef. XXXIII.

Differentiæ ab odoribus sumptæ sunt, quod urina alia moderatè & naturaliter oleat, alia nil oleat, alia verò nimis oleat, & quidem vel malè vel benè, licet odoris svavitas vix ab urina speranda sit, nisi aliunde ei concilietur. A terebinth. sumpta violarum odorem repræsentrare dicitur. Ego ab ejus frequentiore & diuturniore usu, terebinthinæ non violarum odorem in urina manifesto deprehendi.

Thef. XXXIV.

Demum licet Urinæ ob seri admixtionem omnes naturaliter falsæ esse debeant; tamen ob causas præternaturales quandoq; alium quoq; saporem præ se ferre possunt. Ita ægra quædam, quæ nescio cujus consilio suam hausit urinam saporem dulcem potius quam salum in ea se deprehendisse mihi retulit. Erant autem illius mulieris urinæ tum temporis albæ, crudæ & aquosæ. Hinc etiam à sero salsedinem suam habere lotium conjecturare licet. Cæterum quamvis ab Arabibus Urinarum differentiæ à saporibus desumptæ, sint traditæ: tamen urinam degustare, præter Medici dignitatem est, ut ut à *ἑσμολόχοις* Medici Uroporæ calumnientur. Cupedias namq; hasce aliis relinquimus.

Thef. XXXV.

Haftenus enarratæ simplices Urinarum Differentiæ, si jam inter se conjungantur aut complicantur, compositæ exinde emergunt. Idq; autem variis & quasi innumeris fieri potest modis. Vel scilicet quoad quantitatem & qualitates, ut v. gr. urina copiosa vel pauca cum urina crassa vel tenui, alba vel rubra &c. aut quoad qualitates inter se, ut v. g. urina alba & tenuis, crassa & nigra, flava & benè vel malè odorata. Verum has omnes sigillatim enarrare operæ pretium non videtur. Sufficiat hîc quæ circa hanc materiam dubia occurrunt annotasse.

Thef. XXXVI.

In specie autem hic quæri solet, num dari possit urina nigra & tenuis. Affirmativam videtur comprobare Hippocr. quia

quia 3. Epid. plures recenset ægros, qui nigras & simul tenues
habuere urinas. Et 4. de rat. vict. in acut. t. 50. ait: Urinæ
crasiores pallidioresq; meliores: tenuiores verò & nigriores
magis perniciosæ sunt. Probatur idem experientia & picto-
rum documento: Colores enim extremi & præcipuè qui ad
nigredinem accedunt etiam in minima quantitate multum
tingunt, adeò ut si in vas aliquod satis magnum aqua plenum
pauillum atramenti injiciatur, tota aqua colore nigro infi-
citur, etsi non crassescat. Ergò etiam ater humor urinæ per-
mixtus ipsam colore nigro citra crassitiem tingere poterit.
Excellentissimus Sennertus qui contrarium defendere cona-
tur ad rationes modo propositas ita respondet. Primò etsi
quod de coloribus aquæ permittis dictum negari nequeat,
dubium tamen esse, num dentur in corpore humores atra-
menti instar atrii. Et licet darentur, tamen non statim seque-
retur, ipsorum exiguam portionem mox totam urinam tin-
gendi vim habere. Neque enim omne atrum tingendi alia
vim habet. Exigua siquidem pars atramenti aquæ infusa
nigredinem parit, quod tamen carbones citra sufficientem
quantitatem quæ & crassitiem inducent admisti præstare
haud valent. Ad Authoritatem verò Hippocr. responden-
dum putat Sennertus ex Comm. Galen. in locum allegatum.
Hippocr. sc. ibid. per urinas crasiores non intellexisse sim-
pliciter tales, sed quæ tenuibus non verò mediocribus sunt
crasiores. Verum parcant mihi Sennerti Magni manes, cum
Experientia testetur, nigerrimos quandoq; in corpore repe-
riri humores, talesq; aliquando per alvum aut vomitum ex-
cerni, neque ratio sit cur non & horum aliqui atro colore tin-
gere queant: non video cur à priori sententia recedendum
sit. Imprimis cum ipsâ Experientiâ rerum omnium Magi-
stra edoctus, urinas nigras & simul tenues semel atque iterum
in puero atque muliere cachexia seu leucophlegmatia & sca-
bie laborantibus viderim. Exemplum de carbonibus à Sen-
nerto adductum huc non satis appositè, quod pace tanti Viri
dixerim, quadrat, quia hi ob suam substantiam aridam &

crassam in partes minimas ita dividi & cum liquore citra ejus crassitiem exactè misceri, ut atramentum aliave fluida seu liquida materia non possunt. Loca Hippocr. quod spectat, num illorum Galenica interpretatio ita simpliciter sit admittenda, aut pro vera agnoscenda, haut præter rationem quis dubitare posset.

Thef. XXXVII.

Ulterius quæritur num urina crassa & simul subrufa conjungi queat. Vallesius id affirmans ita probat: Si urinae crassæ & albæ portio flavæ bilis admisceatur, prodibit inde urina crassa & pallida: Si addatur plus bilis ex pallida subrufa fiet. Verum hic ita distingvendum. Urina alba duplici potest fieri modo, vel cum nihil ejus aquosæ materiæ miscetur, quod eandem tingat, ita ut aqueum colorem retineat, illi si tantillum bilis ex Veterum, vel seri ex quorundam Recentiorum sententia, permisceatur, evadet quidem pallida sed manebit interim tenuis: si verò tanta hujus vel ipsius copia illi jungatur, ut inde fiat crassa, etiam colorem pallido intensiorem consequetur illa urina alba ex permistione humoris albi, huic si aliquid bilis vel seri adusti postea immisceatur, negari non potest illam pallido tingi colore.

Thef. XXXVIII.

Deinde respectu contentorum etiam plurimæ urinarum differentia occurrunt. Et quidem ratione Essentialium, (vid. supr. thef. 15. 16. & 22.) Urina habet vel sedimentum, vel Enæorema, vel Nubeculam. Ratione quantitatis contentum est vel multum, vel paucum, vel mediocre, vel planè nullum. Ratione Consistentiæ; aliud tenue, aliud crassum, aliud moderatum. Ratione Figuræ; aliud leve, aliud asperum; aliud continuum, aliud divisum; aliud æquale, aliud inæquale. Ratione coloris, aliud album, pallidum, flavum, rubrum, lividum, nigrum &c. Immo eadem ferè differentia, quæ in ipsius urinae liquore, quoad colores, hic reperiuntur.

Thef.

Thef. XXXIX.

Contenta autem accidentalialia in superioribus à nobis denominata, non minus quoque quoad quantitatem, consistentiam, colorem & reliqua varias ac multiplices subeunt differentias: sic corona alia lata, alia angusta: alia crassa, alia tenuis: alia alba, spicea, flava, rubra, livida &c. Spuma nunc est multa, nunc pauca, magnis vel parvis bullis constans; diu aut minus diu perseverans. Bullarum differentia deducuntur à quantitate continua; hinc alia magna, alia parva, alia media: à quantitate discreta, vel multæ vel paucæ; à duratione, vel diu durant, vel brevi rumpuntur; à situ vel loco; alia in media urina superficie, alia in extremitate ejusdem apparent: à colore; alia albæ, pallidæ, rubræ, virides &c. à modo conjunctionis; alia contiguæ; alia dispersæ. Reliqua verò contenta & quidem maximè præternaturalia, ut pinguedo, pituita, sanguis, pus, saruncula, corpuscula furfuracea, vermes, arenula, filamenta & similia, multum quoque situ, copia, magnitudine, colore & reliquis accidentibus differunt. Notatu dignum est, quod Galenus 4 aph. 76. annotatum reliquit; se scilicet vidisse quendam, qui pilos & corpora tam longa minge-
bat, quæ dimidium æquabant cubitum. Ita & Gvil Fabric. Cent. 5. Obs 50. meminit, cujusdam viduæ, quæ cum urina nunc sangvinolenta, nunc purulenta, nunc turbida pilos quamplurimos rufos & oblongos, non sine maximo dolore quotidie excernebat. Historias plures *τηξιασιν* concernentes habet Schenckius lib. 3. Sect. 2. Observ. 194. Wierus 3. de præstig. dæm. c. 1 r. mentionem facit cujusdam, quæ præter pilos & alia monstrosa, lanam & fila longa, alba duplicata, instar eorum quibus utuntur vestriarii, & quod fidem superat, sæpe cum nodo ac si ad usum consuendi aptata fuissent, per urinam excrevit. Sed hinc Disputationis finis esto.

SOLI DEO GLORIA.

Solertissimo

DN. RESPONDENTI,
Fautori Amico.

Inspicis Urinas, BUCKISI, mente; nec inde
Factorem maculasve trahis. bonus est odor ex re
Qualibet ingenii celeris sperandus & artis.
Nil olet hic quidquam testam fullonis avari,
In mediis quæ fracta viis; sed sordibus expers
Spiritus, ac tangi metuens, sublimibus alis
Se librat, penitasq; per ambulat undiq; causas.

Maeste tuâ virtute puer! Sic pergere perge,
Quam calcas hucusq; viam. Sic perpetuabit
Nomen honosq; tuus, Physicæq; deinde profundus
Atq; Meditrinæ celebraberis Urinator.

M. Samuel Pomarius.

SOLI DEO GLORIA

94.A 7578

ULB Halle 3
002 715 147

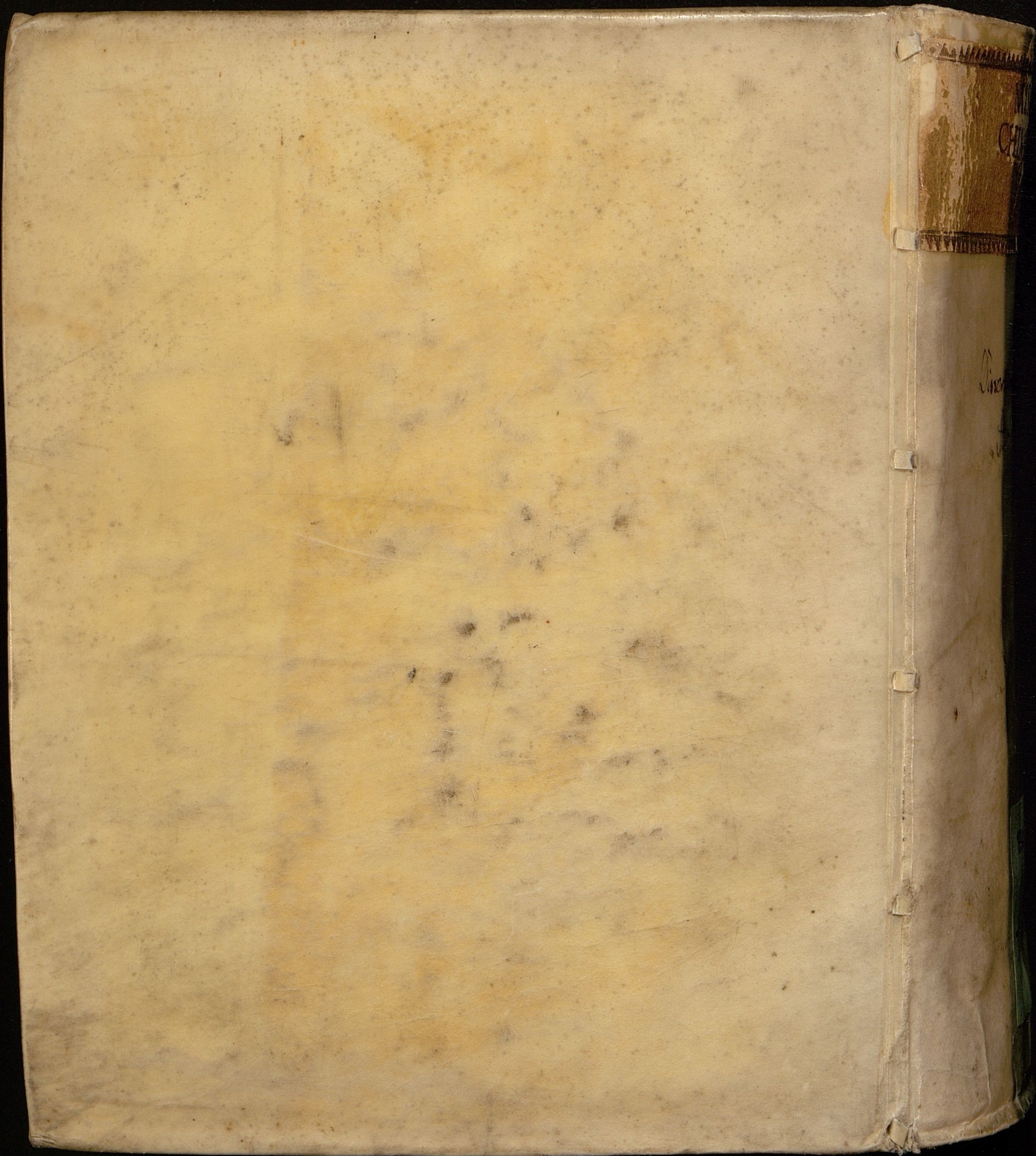

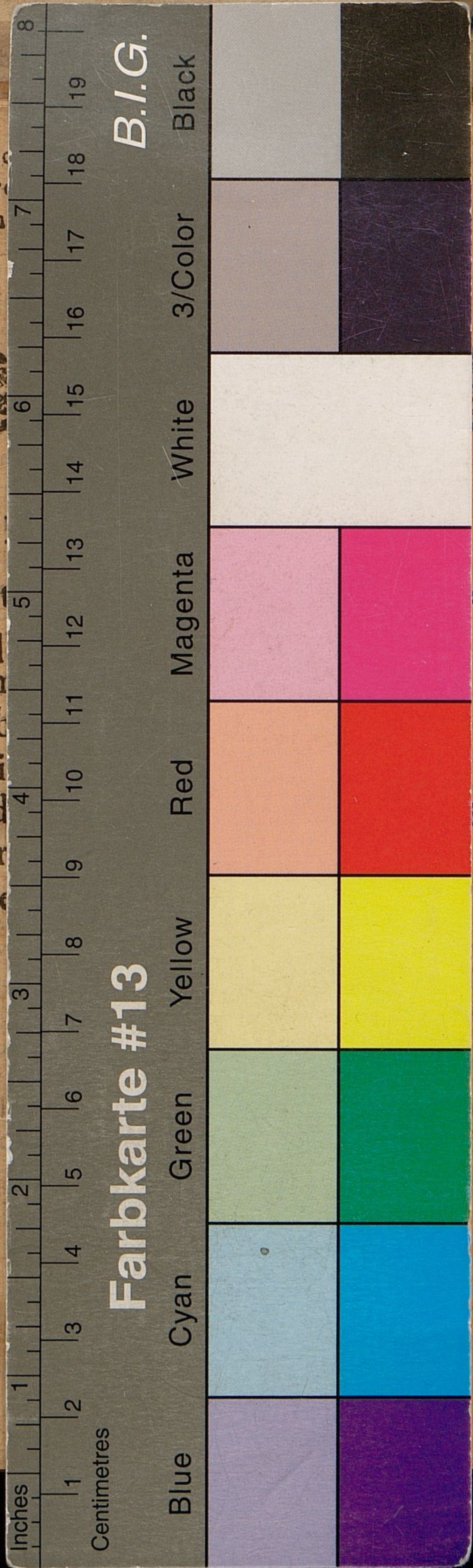
f
sb.

1017

10/1999

DEO TRIN-UNO DUCE!
DISPUTATIO
PHYSICO-MEDICA
PRIOR
DE
URINIS.

Quam
In Illustri VVittebergensi Academia
SUB PRÆSIDIO
Viri Excellentissimi atque Experientissimi
DN. MARCI BANZERI AU-
GUSTANI MED. DOCT. P. P. & FACULT.
SENIOR. & p. t. DECANI SPECTABILIS,
Dn. Hospitis, Præceptoris atque Promotoris sui omni obser-
vantia atatem suspiciendi.

placida τὸ ζήτησὶ subjicit
CHRISTIANUS BUCKISIUS
Carnovia Silesius.

AD D XX. Octobr.
H. L. Q. C.

WITTEBERGÆ.
Typis JOHANNIS RÖHNERI, Acad. Typogr.
ANNO M. DC. XLIX.